математиці, а й в природі, в людині, в літературі, в картинах, в енергетичних переходах елементарних частинок, в планетарних і космічних системах, у генних структурах живих організмів. Художники, вчені, скульптори, модельєри, дизайнери роблять свої розрахунки, креслення або начерки виходячи з співвідношення золотого перерізу.

Отже, мистецькі ідеали пропорційності і гармонійності можуть бути водночас і математичними ідеалами. Говорять, що справжній математик завжди є і художником, і архітектором, і поетом. Можна зробити висновок що, як наука неможлива без творчості, так і творчість неможлива без краси.

Список використаних джерел

1. Воробйов Н. Н. Числа Фібоначчі. Наука,1978. – Т. 39.
2. Рудаков Числа Фібоначчі і простота числа 2127-1 третя серія. – 2000. – Т. 4.
3. Стахов А. П. Коды золотой пропорции. – 1984.
4. Волков Ю. І., Войналович Н. М. Елементи дискретної математики / Ю. І. Волков, Н. М. Войналович. – Кіровоград, 2000. – 185 с.
5. Ночевчук М. Пропорція: Математика / М. Ночевчук // Шкільний світ. – 2006. – № 45. – С. 9–14.

Інна Пахольчак

ДОПИТЛИВІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ОСОБИСТОСТІ 6-РІЧНОЇ ДИТИНИ

Сучасна освітня законодавча база, зокрема Закон України «Про освіту», наголошує на необхідності побудови освітнього процесу на засадах демократії, гуманізації, інтеграції. А отже, провідною метою навчання виступає розвиток інтересу до пізнання, формування у дітей навичок самоосвітньої діяльності. У реформованій Новій українській школі дитина має стати суб’єктом пізнання, що сповнене діяльнісним та інтегрованим змістом.

У зв’язку з переорієнтацією мети освіти та відповідним зміщенням акцентів із пріоритетів формування знань, умінь та навичок на домінування компетентнісного підходу гостро постає необхідність створення оптимальних умов розвитку означених якостей на рубежі старшого дошкільного та молодшого шкільного віку, починаючи з шести років. Психологічні особливості дітей цього віку суттєво відрізняються від особливостей семирічних дітей, тому залучення їх до шкільного навчання потребує підсиленої уваги.

Дослідження потребують і дидактичні умови розвитку потреб та

мотиваційної сфери шестирічок, зокрема допитливості – передумови пізнавального інтересу та самоосвітньої діяльності, природної якості дитини, що зароджується в дошкільному віці та набуває розвитку у віці шести-семи років.

Вивченню природи допитливості присвячені психологічні, педагогічні дослідження, методичні розробки, у яких допитливість розглядається в межах потреб та мотиваційної сфери особистості (Н. Бібік, О. Дусавицький, Я. Кодлюк, Н. Морозова, Г. Щукіна та інші).

Відсутність єдиного підходу до визначення допитливості та недостатня розробленість дидактичних умов, сприятливих для розвитку названої якості, ускладнюють практичне вирішення даної проблеми в сучасному освітньому просторі.

Шестирічний вік є перехідним віковим періодом, «у якому яскраво проявляються риси дошкільного дитинства, водночас у сучасних умовах це шкільний вік, який вимагає зосередженості, вольових зусиль, активності й самостійності мислення» [1, с. 10]. Саме цей вік характеризується активним розвитком психічних процесів і якостей.

У дитини 6-ти років відбувається опанування нової соціальної ролі учня, змінюється провідна діяльність з ігрової на навчальну; до того ж означений вік характеризується істотними фізіологічними перетвореннями.

Фізіологічні процеси зумовлюють активний розвиток інтелекту, мовлення, зорового сприймання, довільної уваги, пам’яті у віці шести років (Н. Бібік, Г. Крайг, В. Крутецький, Г. Люблинська, В. Мухіна).

Такі перетворення в структурі особистості відкривають потенційні можливості для формування пізнавальних інтересів, активності, внутрішньої мотивації.

Формування особистісних якостей шестирічної дитини (волі, мотивації, пізнавального інтересу) відбувається під впливом інтеграції біологічного, освітнього та соціального факторів.

На думку О. Савченко, В. Сухомлинського, Г. Щукіної пізнавальний інтерес виступає провідним мотивом навчання.

Особливу увагу науковців привертає проблема мотивації дітей шести років (Н. Бібік, О. Гузенко, Н. Зубалій, Н. Пророк, О. Проскура).

У структурі мотивів освітньої діяльності першокласників виділяють шість груп: соціальні (прагнення до зміни соціального статусу); навчально-пізнавальні (прагнення нових знань); оціночні (прагнення високої оцінки дорослого, заохочення; запобігання покарання); позиційні (пов’язані з інтересом до зовнішніх атрибутів шкільного життя); зовнішні (викликані соціальною необхідністю); ігрові [6, с. 140–141]. Достатній розвиток навчально – пізнавальних та соціальних мотивів у поєднанні з оцінним забезпечує позитивний вплив на успішність освітньої діяльності.

Значний вплив на розвиток особистості шестирічної дитини в цілому має включення її у нові соціальні умови. Соціальний розвиток постає

як «взаємозв'язок соціалізації (оволодіння соціокультурним досвідом, його засвоєння та відтворення) та індивідуалізації (набуття дитиною самостійності, відносної автономності)» [3, с. 115].

Пізнавальна потреба на рівні допитливості має стихійно-емоційний характер та не має соціально значущого продукту діяльності.

Розмаїття точок зору вчених у визначенні сутності допитливості підтверджує багатоаспектність цього поняття та необхідність інтегрованого підходу до з'ясування сутності та місця допитливості в структурі особистості дитини шести років.

Допитливість є системною якістю, яка містить складові різних структурних компонентів особистості. Інтегрований підхід дозволяє органічно поєднати різноманітні дослідження й визначити допитливість як стадію пізнавального інтересу і, водночас, «потребу в знаннях», яка вимагає виявлення волі, ініціативності та лідерства в процесі пошукової діяльності.

У першому класі дослідно-творча та пізнавальна діяльність учнів є регламентованою, спеціально організованою в процесі вивчення навчальних дисциплін у межах освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової освіти [2].

Основними ознаками прояву допитливості у дітей 6-річного віку є: прагнення нових знань, інтерес до учіння, характер запитань, ініціативність, лідерство, вольові прояви, задоволення від учіння. Зазначимо, що визначені ознаки характеризують допитливість як системну якість, що належить п'яти сферам особистості дитини: когнітивно-пізнавальній, потребнісно-мотиваційній, міжособистісно-соціальній, емоційно-вольовій, дієво-практичній.

Таким чином, сучасна наука виділяє чимало підходів до визначення допитливості, які, інтегруючись дають змогу виділити її як стадію пізнавального інтересу і, водночас, «потребу в знаннях», яка передбачає виявлення волі, ініціативності та лідерства.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів: дис. … д-ра пед. наук: 13.00.01 / Бібік Надія Михайлівна. – Київ, 1998. – 380 с.
2. Державний стандарт початкової освіти // Урядовий кур'єр. – 2018. – № 38.
3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2017. – № 38–39. – 380 с.
4. Литвиненко С. А. До проблеми соціального розвитку молодших школярів / С. А. Литвиненко // Наука і освіта: наук.-практ. журн. Південного наук. центру АПН України. – Одеса, 2001. – № 6. – С. 113–115.

5. Ліннік О. О. Дидактичні умови розвитку допитливості учнів 1 класу: дис. … канд. пед. наук: 13.00.09 / Ліннік Олена Олегівна. – Луганськ, 2007. – 244 с.
6. Нижегородцева Н. В. Психолого-педагогическая готовность ребенка к школе: пособие для практических психологов, педагогов и родителей / Нижегородцева Н. В., Шадриков В. Д. – Москва: Гуманитарный центр ВЛАДОС, 2001. – 256 с.

Мирослава Пересунько

ЕНЦИКЛОПЕДИЧНА СПРАВА МИКОЛИ БАЖАНА

Особливістю багатьох українських літературних діячів стало те, що їхня творчість це щось значно більше та ширше, ніж просто їхні твори. Завдяки цьому письменник чи поет постає діячем не лише історичним, а й діячем преси і видавничої справи, які є невід'ємними складовими культурного поступу.

Упродовж останніх десятиліть, коли розпочалося активне повернення в літературу десятків імен письменників трагічного покоління 1930-х рр., творчість Миколи Бажана нечасто ставала об'єктом наукових зацікавлень вітчизняних літературознавців. Герой Соціалістичної Праці, академік, лауреат державних премій, поет, якого оминуло колесо репресій, Бажан, здавалося, цілком укладався в ідеальну модель «співця радянської доби» [2, с. 15].

Замислюючись над життєвим і творчим шляхом Миколи Платоновича Бажана (1904–1983), не можна позбутися враження, що він був народжений стати не лише самобутнім поетом, можливо, одним з найбільших в українському письменстві XX ст., а й діячем культури в найширшому розумінні – літературним критиком, видавцем, перекладачем, організатором численних наукових і літературно-художніх видань та оригінальних серій української і світової класики [6, с. 38].

Постановою уряду України в грудні 1957 р. було започатковано діяльність Головної редакції УРЕ, яка підпорядковувалася президії Академії науки УРСР на засадах науково-видавничої установи та мала здійснювати науково-редакційне опрацювання і випуск на високому науковому, теоретичному та художньо-поліграфічному рівнях універсальних і галузевих енциклопедій, енциклопедичних довідників та іншої літератури, що за своїм характером наближалася б до енциклопедичних видань. Першочерговим завданням було проголошено підготовку універсальної української енциклопедії, обсяг якої становив би 15–16 томів по 36 друк. аркушів, накладом 100 тис. примірників. Очолив новостворений видавничий осередок академік Микола Бажан [7, с. 21].

Бажан наголошував на необхідності поновлення, а не започаткування